

СУТНІСТЬ, ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

© 2015 МЕЛЬНИК Л. М., ДУМА В. Л.

УДК 336.14:332

Мельник Л. М., Дума В. Л. Сутність, природа та особливості формування бюджетного потенціалу на регіональному рівні

Систематизовано методичні підходи до визначення сутності бюджетного потенціалу регіону. Здійснено аналіз наукових розробок щодо категорії «бюджетний потенціал». Запропоновано визначення бюджетного потенціалу як основної складової частини фінансового потенціалу, що забезпечує реальну можливість надходження до бюджету регіону фінансових ресурсів в умовах чинного законодавства. Визначено структурні елементи бюджетного потенціалу: податковий і неподатковий потенціал. Дано характеристику податковому, ресурсному, трансфертному, інвестиційному, кредитному потенціалам як складовим частинам бюджетного потенціалу регіону. Побудовано модель формування сукупного бюджетного потенціалу регіону. Визначено структуру бюджетного потенціалу регіону залежно від джерел формування бюджетних ресурсів. Дано характеристику власному та залученому бюджетному потенціалу. Визначено складові елементи, що формують власні та залучені бюджетні ресурси. Запропоновано заходи, що забезпечать збільшення грошових надходжень до місцевого бюджету.

Ключові слова: регіональні фінанси, фінансові ресурси місцевих бюджетів, бюджетний потенціал.

Рис.: 2. **Бібл.:** 16.

Мельник Лариса Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і економіки природокористування, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: Larisa_melnyk@ukr.net

Дума Вікторія Леонідівна – аспірантка, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: Viktoriya163@ukr.net

УДК 336.14:332

UDC 336.14:332

Мельник Л. М., Дума В. Л. Сущность, природа и особенности формирования бюджетного потенциала на региональном уровне

Систематизированы методические подходы, касающиеся сущности бюджетного потенциала региона. Проведен анализ научных разработок, посвященных категории «бюджетный потенциал». Дано определение бюджетного потенциала как основной составляющей финансового потенциала, которая обеспечивает реальную возможность поступления в бюджет региона финансовых ресурсов в условиях действия существующего законодательства. Определены структурные элементы бюджетного потенциала: налоговый и неналоговый потенциал. Дана характеристика налоговому, ресурсному, трансфертному, инвестиционному, кредитному потенциалам как составляющим бюджетного потенциала региона. Построена модель формирования совокупного бюджетного потенциала региона. Проанализирована структура бюджетного потенциала региона в зависимости от источников формирования бюджетных ресурсов. Охарактеризован собственный и привлеченный бюджетный потенциал. Определены составляющие, формирующие собственные и привлеченные бюджетные ресурсы. Предложены инструменты, обеспечивающие увеличение денежных поступлений в местный бюджет.

Ключевые слова: региональные финансы, финансовые ресурсы местных бюджетов, бюджетный потенциал.

Рис.: 2. **Библ.:** 16.

Мельник Лариса Михайловна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и экономики природопользования, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: Larisa_melnyk@ukr.net

Дума Виктория Леонидовна – аспирантка, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: Viktoriya163@ukr.net

Melnyk L. M., Duma V. L. Substance, Nature and Features of Establishing the Budget Potential at the Regional Level

The methodical approaches concerning the substance of budget potential of region have been systematized. The analysis of scientific developments concerned with the category of «budget potential» has been conducted. Budget potential has been defined as a major component of financial capacity, which provides a real opportunity for revenue of financial resources into the region's budget under the existing legislation. Structural elements of budget potential have been determined as tax and non-tax potentials. A characteristic of tax, resource, transfer, investment, loan potentials as components of region's budget potential has been given. A model of establishing the total budget potential of region has been built. Structure of budget potential of region has been analyzed depending on the sources of establishing of budgetary resources. Both own and attracted budget potential have been characterized. The constituents, which develop both their own and attracted budgetary resources, have been identified. Tools that can be useful to increase revenues to the local budget have been suggested.

Keywords: regional finance, financial resources of local budgets, budget potential.

Fig.: 2. **Bibl.:** 16.

Melnyk Larisa M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Environmental Economics, National University of Water Management and Natural Resources Use (vul. Soborna, 11, Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: Larisa_melnyk@ukr.net

Duma Viktoriya L. – Postgraduate Student, National University of Water Management and Natural Resources Use (vul. Soborna, 11, Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: Viktoriya163@ukr.net

Ефективність функціонування бюджетної системи України значною мірою визначається наявністю фінансових ресурсів на території конкретного регіону. Бюджетна система регіону займає провідне місце при визначенні його фінансового стану та характеризується певними параметрами, які можуть бути виражені через

бюджетний потенціал. Рівень розвитку бюджетного потенціалу, його величина, індексні характеристики безпосередньо впливають на можливості регіонів надавати бюджетні послуги населенню в частині освіти, охорони здоров'я, виконувати регіональні соціально-економічні програми, створювати загальні сприятливі умови життя.

Питання вдосконалення формування фінансових ресурсів територіально-адміністративних одиниць, оптимізації механізму формування місцевих бюджетів неодноразово обговорювались на науково-практичних конференціях, висвітлювались в наукових працях І. Алексеева, О. Барановського, В. Бороноса, В. Гейця, А. Загороднього, К. Іоненко, М. Карліна, О. Кириленко, М. Козоріз, І. Луніної, А. Лучки, Н. Старостенко, І. Сторонянської та ін.

Незважаючи на вагомі результати розробок науковців, варто зазначити, що багато теоретико-методологічних і практичних питань щодо формування бюджетного потенціалу ще не отримали належного наукового обґрунтування і вирішення. Потребує вдосконалення і механізм оцінки наявного бюджетного потенціалу.

Метою статті є узагальнення теоретичних підходів щодо сутності бюджетного потенціалу регіону, розробка моделі його формування та визначення факторів, що впливають на збільшення бюджетного потенціалу.

При дослідженні фінансів регіону фахівці з регіональної фінансової політики, зокрема проф. Сторонянська І. З., проф. Козоріз М. А., надають пріоритет фінансовому потенціалу над сформованими фінансовими ресурсами. Це, на їх думку, дозволяє розширити горизонти дослідження фінансів регіону за рахунок включення до їх структури поряд з наявними фінансовими ресурсами потенційної складової [1, с. 196].

Безумовно, найбільшою складовою частиною фінансового потенціалу, його основою, є бюджетний потенціал регіону. Аналіз наукових досліджень щодо сутності бюджетного потенціалу дозволяє зробити висновок, що всі методичні підходи до визначення бюджетного потенціалу можна поділити на три категорії «охідну», «витратну» та «ресурсну».

Прихильники «дохідного» підходу, зокрема Івоненко К. В., зауважують, що бюджетний потенціал формують податкові й неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та надходження до цільових фондів [2, с. 5]. Аналогічне по суті визначення цієї категорії дає і Атаєва А. Г., яка під бюджетним потенціалом розуміє загальну суму податкових і неподаткових доходів бюджету, коштів, переданих до бюджету муніципально-го утворення [3, с. 31].

Шалмуєв А. О., який досліджує бюджетний потенціал у реаліях Російської Федерації, відзначає, що бюджетний потенціал характеризує можливості регіону в збільшенні доходної частини бюджету і визначається величиною місцевих податків і зборів, відрахувань від федеральних і регіональних податків відповідно до нормативів, встановлених законодавством, а також надходжень від приватизації муніципального майна, від здачі його в оренду, від місцевих позик і лотерей, від зовнішньоекономічної діяльності, дивідендів від частки регіону в статутному капіталі підприємств і організацій, обсягів дотацій, субвенцій, трансфертних платежів [4]. У цьому визначенні достатньо повно перераховані джерела надходжень, що формують бюджетні ресурси регіону, проте не проведено їх систематизацію Інший російський економіст Е. К. Конярова визначає бюджетний потенціал як суму умовно-власних доходів, отриманих від суб'єкта

Російської Федерації (доходи за винятком чистих, що перераховані з федерального бюджету) та доходів федерального бюджету, що надійшли з території суб'єкта РФ [5, с. 12].

Поруч із «дохідним» існує ще і «видатковий» підхід до трактування бюджетного потенціалу. На витратному підході, тобто розгляді бюджетного потенціалу в контексті витрат бюджету, акцентують увагу Зенченко С. В. і Кичко І. І. [6; 7]. Так, С. В. Зенченко визначає бюджетний потенціал як максимально можливі видатки, які може дозволити собі бюджет, виходячи з доходних надходжень, а також вказує на те, що його доцільно розглядати з точки зору отриманих податкових платежів та ефективності їх використання [6, с. 188]. При такому трактуванні бюджетний потенціал фактично розглядається як сума діючих у регіоні потенціалів доходів та витрат, причому в доходну частину включаються лише власні доходи регіону. Дослідження бюджетного потенціалу з точки зору «витратного» підходу, на нашу думку, обмежує сутність поняття, оскільки забезпечити повною мірою фінансування витрат місцевого бюджету як у частині власних, так і делегованих повноважень неможливо без достатньої доходної бази.

Найбільша група науковців у визначенні сутності бюджетного потенціалу є прихильниками «ресурсного» підходу. Бюджетний потенціал регіону Я. Я. Пуцук трактує як здатність бюджетного механізму акумулювати в руках місцевих громад *фінансові ресурси* [8]. Розглядає бюджетний потенціал як частину фінансових ресурсів і В. Маслій, досліджуючи бюджетний потенціал міста, він відзначає, що це – частина *фінансових ресурсів*, які місто може отримати у вигляді допомоги з державного бюджету: міжбюджетних трансфертів, дотацій, субсидій, субвенцій, інших неподаткових надходжень [9, с. 128]. Як ми бачимо, з одного боку, тут отожднюється поняття бюджетного потенціалу та фінансових ресурсів, а з іншого – із всіх складових фінансових ресурсів виключаються податкові надходження, які в основному їх і формують. Натомість акцент робиться на міжбюджетні трансферти та різного роду дотації, що недоцільно в умовах вирішення завдань щодо розширення прав та можливостей місцевих органів влади.

На відміну від попереднього автора ставить за основу вирішення питань самостійності регіонів А. В. Лучка [10, с. 3], яка під бюджетним потенціалом розуміє сукупність реальних можливостей забезпечення самостійності органів місцевого самоврядування у питаннях формування, використання та регулювання місцевих бюджетів. Як його складові елементи виділяються всі бюджетні ресурси, тобто кошти, які акумулюються і перерозподіляються через бюджет, і бюджетні повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування.

Варто відзначити, що досить часто бюджетний потенціал отожднюють із податковим потенціалом, ігноруючи неподаткові надходження. Зокрема, В. Воробйова визначає бюджетний потенціал як величину можливих надходжень до бюджету певного рівня окремих податків або в цілому усіх податків на конкретній території в наступному році [11, с. 1]. Аналогічний підхід застосовуєть-

ся в Канаді, де оцінка бюджетного потенціалу здійснюється в розрізі понад 30 податкових і неподаткових доходів із використанням середніх (у розрізі провінцій) податкових ставок за кожним окремим видом податку. Тобто визначається, скільки доходів на душу населення може одержати та чи інша провінція, враховуючи свою податкову (неподаткову) базу за середньою ставкою [12, с. 145].

Заслуговує на увагу визначення бюджетного потенціалу Є. О. Балацьким [13, с. 214], який зазначає, що «бюджетний потенціал» слід розуміти як оцінку можливостей надходження в майбутньому до бюджету міста максимального обсягу фінансових ресурсів від здійснення операцій з оподаткування, залучення грошових коштів за рахунок неподаткових надходжень та коштів цільових фондів. По-перше, у цьому визначенні бюджетний потенціал відображений як «можливість», що співпадає із загальноприйнятим визначенням потенціалу, а по-друге, відображені загальні джерела формування бюджетного потенціалу

Зазначимо, що регламентації поняття бюджетний потенціал не існує ні в Бюджетному кодексі України, ні в інших законодавчих актах. Свого часу в Бюджетному кодексі Російської Федерації існувала стаття 131 п.6, яка законодавчо трактувала бюджетний потенціал з точки зору бюджетної забезпеченості, що має на увазі вирішення питань міжбюджетних відносин у цілому та проблем податкового адміністрування, розподілу бюджетних повноважень та здійснення бюджетного вирівнювання [14]. І хоча ця стаття вже відмінена, багато авторів розглядають бюджетний потенціал з точки зору бюджетної забезпеченості, спираючись при цьому на дохідні джерела його формування та напрямки використання бюджетних коштів.

Аналіз точок зору різних науковців щодо поняття «бюджетний потенціал» дає нам змогу сформулювати власну позицію. Так, на нашу думку, бюджетний потенціал регіону – це *основна* складова частина фінансового потенціалу, що визначає *реальну можливість* надходження до бюджету регіону фінансових ресурсів від *власних і залучених джерел* в умовах чинного законодав-

ства та включає в себе податковий та неподатковий потенціал (ресурсний, трансфертний, інвестиційний, кредитний) і використовується з метою забезпечення повного фінансування витрат місцевого бюджету.

Бюджетний потенціал регіону є комплексним системним поняттям, яке можна розглядати з різних точок зору. Структура бюджетного потенціалу регіону *залежно від складових елементів* представлена на *рис. 1*.

Вагоме місце в цій структурі посідає податковий потенціал. У світовій практиці під податковим потенціалом прийнято розуміти «потенційний бюджетний дохід на душу населення, який може бути отриманий органами влади за фінансовий рік, при застосуванні єдиних на всій території країни умов оподаткування» [15, с. 218].

Більшість науковців, які займаються дослідженням проблем, пов'язаних з категорією «податковий потенціал», схиляються до єдиної точки зору відносно того, що податковий потенціал – це, насамперед, можливість податків, завдяки мобілізації оподатковуваних ресурсів, приносити доходи в бюджет (Богачева О. В., Матрусов Н. Д., Коломієць А. А. тощо).

Проф. С. В. Каламбет, яка найбільш глибоко досліджувала цю наукову проблему в умовах України, вважає податковий потенціал абстрактною фінансовою категорією, що виражає оптимальну суму податкових зборів в умовах конкретного регіону, що забезпечують відтворення життєво необхідних потреб громадян і капіталу, спрямованого на інвестиційні потреби [16, с. 125].

Податковий потенціал є важливою, але не єдиною складовою бюджетного потенціалу. Як вже зазначалося вище, бюджетний потенціал формують ще і такі складові неподаткового потенціалу, як:

- ✦ *трансфертний потенціал* – можливі надходження до бюджету у вигляді трансфертів. Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Основними формами надання міжбюджетних трансфертів за Бюджетним кодексом (із 1 січня 2015 р.) є базова та реверсна дотації та субвенції;

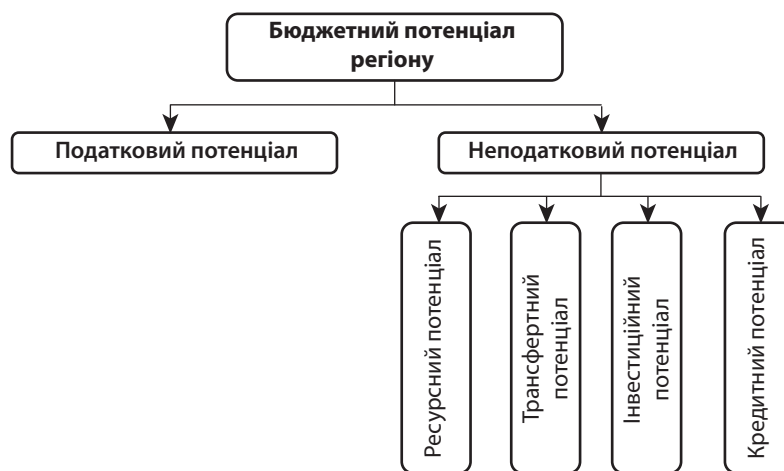

Рис. 1. Структура бюджетного потенціалу регіону залежно від складових елементів

Джерело: авторська розробка.

- ✦ *ресурсний потенціал*, який включає можливі надходження до бюджету від ресурсів, що є в розпорядженні органів влади: доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори та платежі, доходи від комерційного продажу, від штрафів та фінансових санкцій тощо;
- ✦ *інвестиційний потенціал*, а саме – імовірні надходження від інвестиційної діяльності органів влади, публічно-приватного партнерства;
- ✦ *кредитний потенціал*, тобто сукупні можливості щодо залучення кредитних ресурсів до

бюджету. Місцеві запозичення – операції, пов'язані з отриманням коштів на умовах повернення, платності та строковості, у результаті яких з'являються зобов'язання перед бюджетом і операції, пов'язані з поверненням цих коштів до бюджету.

Залежності від джерел формування бюджетних ресурсів можна виділити власний та залучений бюджетний потенціал (рис. 2). Дана структуризація бюджетного потенціалу дозволить не тільки визначити канали руху фінансових потоків у регіональних бюджетних систе-

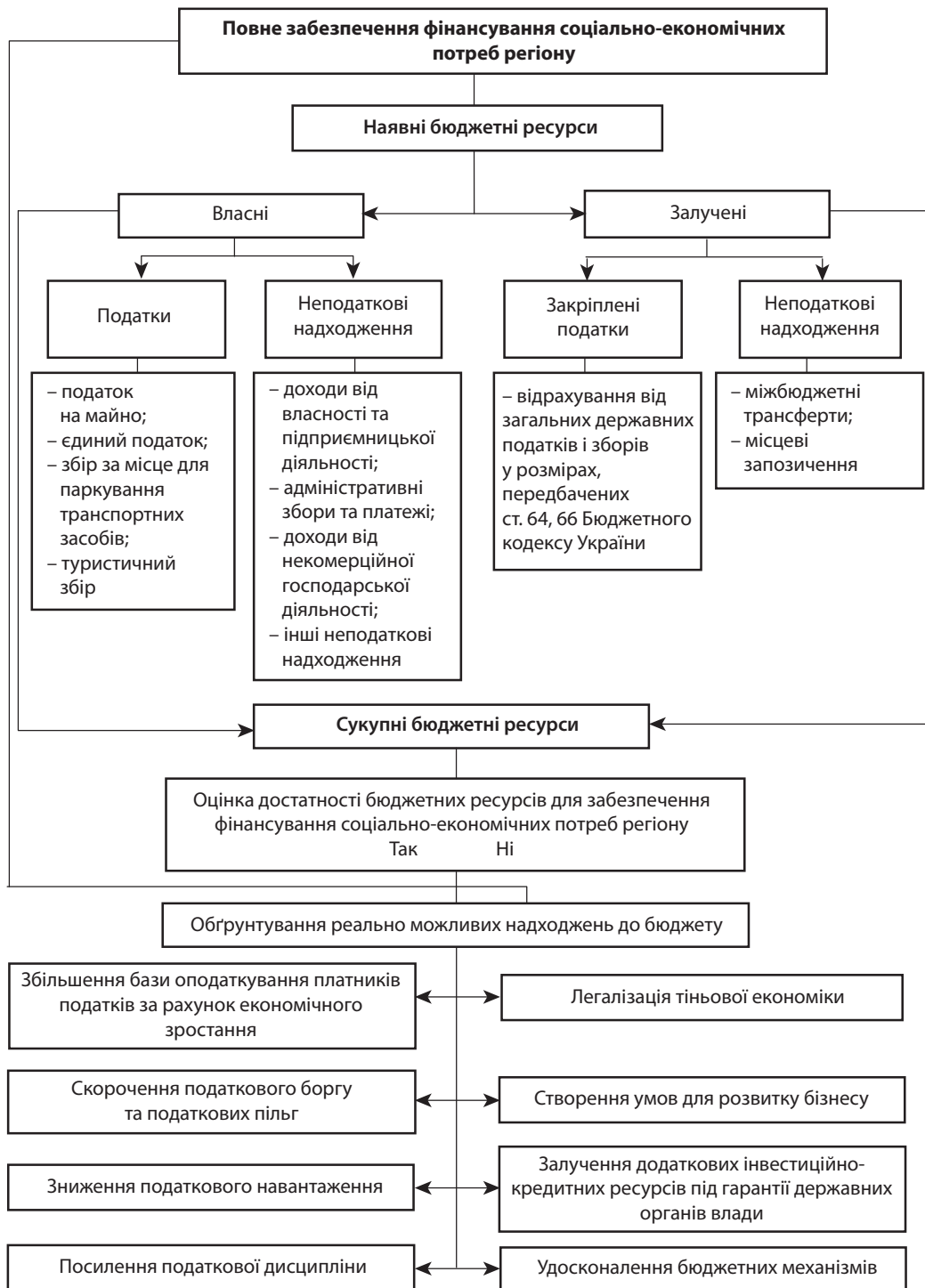

Рис. 2. Модель формування сукупного бюджетного потенціалу

Джерело: авторська розробка.

мах, але й їх спрямованість та масштабність. Власний (первинний) бюджетний потенціал формується за рахунок місцевих податків та зборів, а також неподаткових надходжень, отримуваних від муніципальної власності. Залучений бюджетний потенціал формується за рахунок податків і зборів, що передаються з Державного бюджету до регіонального згідно з Бюджетним кодексом та Закону про Державний бюджет України на відповідний фінансовий рік; доходів, отримуваних місцевими бюджетами у вигляді дотацій та субвенцій та за рахунок місцевих запозичень.

Слід відмітити, що законодавство України, зокрема Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» структуру дохідних джерел бюджету визначає по-іншому. Так, у Законі зазначено, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом джерел, і закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів (ст. 63). Закріплені доходи на довготривалій основі передаються місцевим бюджетам у повному обсязі або у певній законодавчо визначеній пропорції та традиційно складають основу місцевих бюджетів. Обсяги закріплених доходів безпосередньо впливають на величину наданих міжбюджетних трансфертів.

По суті, при визначенні нами джерел формування бюджетного потенціалу регіону до залучених податкових надходжень належать закріплені податки та збори.

Власний і залучений бюджетний потенціали формують сукупний бюджетний потенціал. Дана структуризація бюджетного потенціалу дозволить визначити частину кожної складової, що відображає певне джерело фінансування, у його загальному обсязі.

Рівень використання бюджетного потенціалу може бути оцінений тим, наскільки повно покривають акумульовані до бюджету ресурси соціально-економічні потреби регіону. Якщо місцевими органами влади створені оптимальні умови для акумуляції фінансових ресурсів, можна говорити про використання бюджетного потенціалу повною мірою, якщо ж на відповідній території спостерігається недоотримання фінансових ресурсів – мова йде про бюджетний потенціал, який не використовується.

ВИСНОВКИ

Таким чином, бюджетний потенціал регіону визначається трьома основними складовими: поточним фінансовим становищем регіону; перспективами його зміни та якістю управління бюджетом. Формування та реалізація бюджетного потенціалу регіону повинна ґрунтуватися не лише на економічних засадах щодо нарощення дохідної частини бюджету за рахунок посилення оподаткування, а й бути спрямованою на реформування організаційної системи управління фінансами адміністративно-територіальної одиниці. Ефективна політика використання розпорядниками бюджетних коштів акумульованих додаткових фінансових ресурсів сприятиме стимулюванню суб'єктів господарювання і населення до підвищення власних потенційних можливостей та більшої продуктивності праці, що приведе до

синергетичного ефекту від їх взаємодії. Зацікавленість органів місцевого самоврядування в раціональному використанні всіх потенційних можливостей суб'єктів господарювання відповідного регіону дозволить розширити напрямки їх діяльності і, відповідно, збільшити обсяги надходжень до бюджету, що, як наслідок, приведе до зростання бюджетного потенціалу регіону. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Козоріз М. А.** Стратегічні імперативи управління фінансами регіону / М. А. Козоріз, І. З. Сторонянська // Регіональна економіка. – 2014. – № 3. – С. 192–205.
2. **Івоненко К. В.** Формування та оцінка фінансового потенціалу регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / К. В. Івоненко. – К., 2007. – 24 с.
3. **Атаева А. Г.** Муниципальные финансы после реформы местного самоуправления: проблемы и направления совершенствования: материалы 1 Всероссийской Интернет-конференции «Современная российская экономика: проблемы и перспективы развития» / А. Г. Атаева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economyar.narod.ru/ataeva.rdf>
4. **Шалмуев А. А.** Основные составляющие потенциалов регионального развития / А. А. Шалмуев // Экономическое возрождение России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ekvr.narod.ru/ekregion7.htm>
5. **Конярова Э. К.** Управление воспроизводством финансового потенциала региона: автореф. дисс. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством», 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Э. К. Конярова. – Ижевск, 2005. – 20 с.
6. **Зенченко С. В.** Бюджетный потенциал региона и методические подходы к его оценке / С. В. Зенченко // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2008. – № 1. – С. 186–198.
7. **Кичко І. І.** Ретроспективний аналіз бюджетної політики у контексті бюджетного регулювання особистих потреб населення / І. І. Кичко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2009. – № 35. – С. 36–40.
8. **Пушак Я. Я.** Напрями формування бюджетного потенціалу регіону / Я. Я. Пушак // Матеріали інтернет-конференції «Научний прогрес на рубежі тисячоліть – 2010» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66977.doc.htm
9. **Маслій В.** Економічна сутність та основні напрями статистичного аналізу фінансового потенціалу міста / В. Маслій // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 5. – С. 128–132.
10. **Лучка А. В.** Бюджетний потенціал фінансової незалежності місцевого самоврядування: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А. В. Лучка; Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2009. – 24 с.
11. **Воробьева В.** Проблемы формирования бюджетного потенциала муниципалитетов в реализации финансовой политики региона / В. Воробьева // Управленческое консультирование. – 2002. – № 2 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dialogvn.ru/uk/index.html>
12. **Жебчук Р. Л.** Бюджетний потенціал та його місце в процесі бюджетного планування / Р. Л. Жебчук // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. – 2013. – Т. 18, № 3 (1). – С. 144–147.
13. **Балацький Є. О.** Теоретичні підходи до визначення бюджетного потенціалу міста та основні засади його формування / Є. О. Балацький, А. О. Бойко // Збірник наукових праць Університету банківської справи НБУ. – 2011. – Вип. 1 (10), Ч. II. – С. 212–216.

14. Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 г. № 145-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bk-rf.ru>

15. Цимбалюк І. О. Формування та оцінка податкового потенціалу регіонів України / І. О. Цимбалюк, І. М. Редько // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. – 2013. – Вип. 20(2). – С. 216–221.

16. Каламбет С. В. Податковий потенціал: теорія, практика, управління: монографія / С. В. Каламбет. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2001. – 304 с.

REFERENCES

Ataeva, A. G. "Munitsipalnye finansy posle reformy mestno-goupravleniya: problemy i napravleniya sovershenstvovaniya" [Municipal finances after local government reform: problems and ways of improving]. <http://economyar.narod.ru/ataeva.rdf>

Balatskiy, Ye. O., and Boiko, A. O. "Teoreticheski podkhody do vyznachennia biudzhethnogo potentsialu mista ta osnovni zasady yoho formuvannia" [Theoretical approaches to determine the potential of the city budget and the basic principles of its formation]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu bankivskoi spravy NBU*, vol. II, no. 1 (10) (2011): 212-216.

Ivonenko, K. V. "Formuvannia ta otsinka finansovogo potentsialu rehionu" [Formation and evaluation of the financial capacity of the region]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.08*, 2007.

Konyarova, E. K. "Upravlenie vosproizvodstvom finansovogo potentsiala regiona" [Management of reproduction of the region's financial capacity]. *Avtoref. diss. ... kand. ekon. nauk : 08.00.05*, 2005.

Kychko, I. I. "Retrospektyvnyi analiz biudzhethnoi polityky u konteksti biudzhethnogo rehuliuвання osobystykh potreb naselennia" [Retrospective analysis of fiscal policy in the context of budgetary control personal needs of the population]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnogo tekhnolohichnogo universytetu*, no. 35 (2009): 36-40.

Kozoriz, M. A., and Storonianska, I. Z. "Stratehichni imperatyvy upravlinnia finansamy rehionu" [Strategic imperatives of financial management in the region]. *Rehionalna ekonomika*, no. 3 (2014): 192-205.

Kalambet, S. V. *Podatkovyi potentsial: teoriia, praktyka, upravlinnia* [Tax capacity: theory, practice and management]. Dnipropetrovsk: Nauka i osvita, 2001.

Luchka, A. V. "Biudzhethnyi potentsial finansovoi nezalezhnosti mistsevoho samovriaduvannia" [Budget potential financial independence of local government]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.08*, 2009.

[Legal Act of Russia] (1998). <http://bk-rf.ru>

Maslii, V. "Ekonomichna sutnist ta osnovni napriamky statychnoho analizu finansovoho potentsialu mista" [The economic essence and main directions of statistical analysis of the financial capacity of the city]. *Ekonomichniy analiz*, no. 5 (2010): 128-132.

Pushak, Ya. Ya. "Napriamy formuvannia biudzhethnogo potentsialu rehionu" [Areas of potential budget formation region]. http://www.Rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66977.doc.htm

Shalmuev, A. A. "Osnovnye sostavlyaiushchie potentsialov regionalnogo razvitiya" [The main components of regional development potentials]. <http://ekvr.narod.ru/ekregion7.htm>

Tsymbaliuk, I. O., and Redko, I. M. "Formuvannia ta otsinka podatkovoho potentsialu rehioniv Ukrainy" [Formation and evaluation of tax potential of regions of Ukraine]. *Ekonomichniy visnyk Pereiaslav-Khmelnytskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu im. Hryhoriia Skovorody*, no. 20 (2) (2013): 216-221.

Vorobeva, V. "Problemy formirovaniia biudzhethnogo potentsiala munitsipalitetov v realizatsii finansovoy politiki regiona" [Problems of formation budgetary potential of the municipalities in the implementation of fiscal policy in the region]. <http://www.dialogvn.ru/uk/index.html>

Zenchenko, S. V. "Biudzhethnyy potentsial regiona i metodicheskie podkhody k yego otsenke" [Budget potential of the region and methodical approaches to its assessment]. *Regionalnye problemy preobrazovaniia ekonomiki*, no. 1 (2008): 186-198.

Zhebchuk, R. L. "Biudzhethnyi potentsial ta yoho mistse v protsesi biudzhethnogo planuvannia" [The budget and its potential place in the process of budget planning]. *Visnyk ONU im. I. I. Mechnykova*, vol. 18, no. 3 (1) (2013): 144-147.